

ΠΡΟΤΥΠΟ ΠΕΙΡΑΜΑΤΙΚΟ ΓΥΜΝΑΣΙΟ
ΕΥΑΓΓΕΛΙΚΗΣ ΣΧΟΛΗΣ ΣΜΥΡΝΗΣ

ΜΑΘΗΜΑ: ΟΔΥΣΣΕΙΑ

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: Κ. Ε. ΓΚΟΝΟΥ

ΕΡΓΑΣΙΑ ΜΕ ΤΙΤΛΟ: ΤΑ ΠΑΙΧΝΙΔΙΑ ΤΩΝ
ΑΡΧΑΙΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

ΟΝΟΜΑ: ΜΑΡΙΑΝΝΑ ΚΑΠΑΡΑΚΗ

ΤΜΗΜΑ: Α'2

ΠΑΙΧΝΙΔΙΑ ΤΩΝ ΑΡΧΑΙΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

- Πλαταγή

Ένα από τα πρώτα παιχνίδια που έπαιζαν τα μωρά στην αρχαιότητα ήταν «η πλαταγή», μια πήλινη κουδουνίστρα, που την έβαζαν στο χέρι του και με τον ήχο που έκαναν τα πετραδάκια που είχε μέσα, το έκαναν να ξεχνιέται και να σταματά τα κλάματα.

- Άθυρμα

Αγαπημένο παιχνίδι των μεγαλύτερων σε ηλικία αγοριών ήταν «το άθυρμα», ένα πήλινο αλογάκι πάνω σε ρόδες, που το έσερναν σε όλο το σπίτι. Το παιχνίδι όμως που λαχταρούσαν όλα τα αγόρια ήταν ένα «αμαξάκι με ρόδες». Συνήθως το έσερναν τα αγαπημένα τους σκυλιά κι όταν αυτά κουράζονταν το έσερναν τα παιδιά μόνα τους.

- **Κύλιντρο**

Συνηθισμένο παιχνίδι ήταν «ο τροχός». Το "κύλιντρο" των Λεριών. Οι τροχοί ήταν συνήθως χάλκινοι και υπήρχαν μεγαλύτεροι και μικρότεροι. Η διάμετρος τους κυμαινόταν ανάμεσα στα 80 και 130 εκατοστά. Ο τροχός δεν ήταν όμως μόνο παιχνίδι. Τον χρησιμοποιούσαν και στις παλαίστρες, όπου γυμνάζονταν οι νέοι. Ο Ιπποκράτης μάλιστα, ο φημισμένος γιατρός, στο βιβλίο του «Περί Διαίτης», τον συστήνει σε όσους θέλουν να κρατηθούν σε καλή φυσική κατάσταση.

- **Απόρραξις**

Άλλο παιχνίδι ήταν «η απόρραξις». Παιζόταν από κορίτσια με τη «σφαίρα», μπάλα από δέρμα ή κομμάτια ύφασμα, ραμμένα και παραγεμισμένα με αλογότριχες, άχυρο ή μαλλί. Τα αγόρια, πετώντας την μπάλα με τα χέρια, προσπαθούσαν να την περάσουν στο στόμιο ενός αγγείου, κάτι σαν τη σημερινή καλαθοσφαίριση. Ο νικημένος έπρεπε να πάρει στην πλάτη το νικητή. Αυτό ονομαζόταν «εφεδρισμός», η "μπέτσα" των Λεριών.

Άλλη μορφή του παιχνιδιού ήταν η εξής: οι παίκτες χτυπούσαν τη μπάλα με δύναμη στο έδαφος ώστε να αναπηδήσει. Έπειτα την έπιαναν και την ξαναχτυπούσαν. Όποιος παίκτης πετύχαινε τα πιο πολλά κτυπήματα κέρδιζε. Άλλοτε πάλι πετούσαν τη μπάλα στον τοίχο και έπρεπε να την πιάσουν πριν πέσει στο έδαφος. Το παιχνίδι αυτό παιζόταν ατομικά ή ανά ζευγάρια.

- Χαλκή Μυία (Τυφλόμυγα)

Κανόνες του παιχνιδιού από τα αρχαία χρόνια: Δένανε με ένα μαντίλι τα μάτια ενός παιδιού και έλεγε: "χαλκή μύγα θα κυνηγήσω" και οι άλλοι αποκρίνονταν: "θα κυνηγήσεις μα δεν θα την πιάσεις" και τον χτυπούσαν με τις ζώνες τους μέχρι να πιάσει ένα παιδί.

- **Ακινήτινδα (Αγαλματάκια)**

Το αρχαίο παιχνίδι ακινήτινδα παίζεται και σήμερα με το όνομα αγαλματάκια, μόνο που υπάρχουν κάποιες διαφορές. Στην ακινήτινδα, οι παίχτες μόλις δοθεί το σύνθημα πρέπει να μείνουν ακίνητοι σε όποια στάση βρίσκονται. Εκείνος που θα κουνηθεί βγαίνει από το παιχνίδι. Στα αγαλματάκια, βρίσκονται όλα τα παιδιά στη γραμμή εκτός από ένα. Αυτό το παιδί βρίσκεται περίπου πέντε μέτρα μακριά από τα άλλα παιδιά και με γυρισμένη πλάτη λέει: "Αγαλματάκια ακούνητα, αμίλητα, αγέλαστα, μέρα ή νύχτα. Τα υπόλοιπα παιδιά όταν μιλάει κουνιούνται, όταν όμως ρωτάει απαντούν "μέρα" ή "νύχτα". Αν πουν "νύχτα" συνεχίζεται το παιχνίδι και αν πουν "μέρα" γυρνάει και μένουν όλοι αγάλματα. Τότε όποιος κουνηθεί μπαίνει στη θέση του παιδιού και ξαναρχίζει το παιχνίδι.

- Σφαίρα (Μπάλα)

Αυτό το παιχνίδι παιζόταν ως εξής: το ένα παιδί πετούσε με δύναμη, τη μπάλα και εκείνη έσκαγε στο έδαφος και την έπιανε ένα άλλο παιδί. Αυτό γινόταν συνεχώς και έτσι συνεχιζόταν το παιχνίδι. Η μπάλα τους ήταν φτιαγμένη από δέρματα ζώων.

- **Πεντέλιθα (Πεντόβολα)**

Τα πεντέλιθα (σήμερα πεντόβολα) είναι ένα αρχαίο παιχνίδι. Παίζεται όμως ακόμα και σήμερα. Στο παιχνίδι αυτό μπορούσαν να παίξουν όσα παιδιά ήθελαν. Το κάθε παιδί είχε συγκεντρωμένα πέντε βοτσαλάκια κοντά στα πόδια του. Ο κάθε παίκτης πετούσε ένα βοτσαλάκι ψηλά και έπρεπε να το ξαναπιάσει, αφού πρώτα είχε πάρει από κάτω ένα ακόμα βοτσαλάκι.

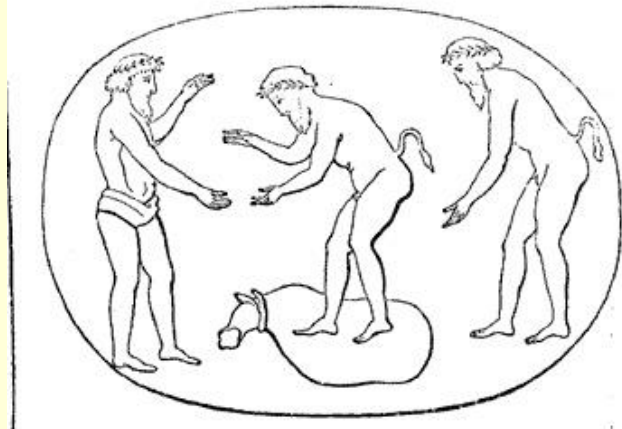
- Η αποδιδρασκίνδρα

Ένας παίκτης έκλεινε τα μάτια του και οι άλλοι έτρεχαν να κρυφτούν σε ορισμένο χρόνο. Ο παίκτης άνοιγε τα μάτια του και έψαχνε να τους βρει. Κάθε φορά που έβρισκε έναν, έπρεπε να προλάβει να τρέξει πρώτος στη θέση του, αλλιώς έχανε.

- Το κολλαβίζειν

Ένας παίκτης στεκόταν όρθιος και με το χέρι του σκέπαζε τα μάτια του. Ένας άλλος τον κτυπούσε και συγχρόνως τον ρωτούσε με ποιο χέρι τον κτύπησε.

- **Ασκολιασμός (Ασκή)**

Στην αρχαιότητα το παιχνίδι αυτό ήταν ένα είδος ακροβασίας και παιζόταν κατά κύριο λόγο στις γιορτές του Διονύσου: Οι παίκτες ανέβαιναν με το ένα πόδι πάνω σε ένα φουσκωμένο ασκή αλειμμένο με λάδι και ο καθένας φανέρωνε την επιδεξιότητά του στην ισορροπία και στην ευλυγισία. Τις περισσότερες φορές ο παίκτης έπεφτε κάτω, πράγμα που διασκέδαζε τους άλλους παίκτες, οι οποίοι αδιαφορούσαν για το αν θα γελούσαν το ίδιο και οι άλλοι μ' αυτούς, όταν σε λίγο, που θ' ανέβαιναν κι' αυτοί στο λαδωμένο ασκή, θα πάθαιναν τα ίδια. Το παιχνίδι αυτό παίζεται και σήμερα στην Ήπειρο με την ονομασία Ασκή.

- Γιο-Γιο

Οι παίκτες σκάλιζαν στο ξύλο δυο δίσκους που ενώνονταν στο κέντρο με έναν κυλινδρικό άξονα, πάνω στον οποίο στερέωναν την αρχή μιας κλωστής, την οποία στη συνέχεια τύλιγαν γύρω-γύρω. Το γιο-γιο ήταν έτοιμο. Το άφηναν να πέσει και η κλωστή ξετυλιγόταν, ενώ με μια κίνηση του χεριού ξαναμαζευόταν γύρω από τον άξονα. Έπειτα, το άφηναν πάλι να πέσει και ξανά από την αρχή.

- Το αστραγαλίζεϊν

Το αστραγαλίζεϊν, το παιχνίδι δηλαδή με τους αστράγαλους ή αλλιώς τα κότσια, ήταν από τα πιο αγαπημένα, τόσο των αγοριών, όσο και των κοριτσιών. Τους αστράγαλους τους μάζευαν από τα πίσω πόδια των κατσικιών και των αρνιών. Καμιά φορά αντί για αστράγαλους χρησιμοποιούσαν πετρούλες ή καρύδια και αμύγδαλα που τους άρεσαν και να τα τρώνε ! Τα παιδιά έπαιζαν και τους «αρτιάζειν αστραγάλους», τα μονάζυγά. Έκρυβε ο ένας τους αστραγάλους στο χέρι του κι ο άλλος προσπαθούσε να μαντέψει αν ο αριθμός των αστράγαλων ήταν μονός ή ζυγός, δηλαδή περιττός ή άρτιος.

- **Εις ώμιλλαν**

Οι «μεγάλοι» της παρέας έπαιζαν το «Εις ώμιλλαν», τις ομάδες. Χάραζαν έναν κύκλο στο χώμα και προσπαθούσαν, σημαδεύοντας από ένα ορισμένο σημείο, να στείλουν τον αστράγαλο τους μέσα στον κύκλο. Είχαν ορίσει από πριν ότι ο καθένας είχε δέκα βολές. Ο νικητής σχεδίαζε τον κύκλο, αποφάσιζε τη διάμετρο, καθώς και το σημείο βολής.

- Η Ίυγξ

Ανάμεσα στα παιχνίδια που προτιμούσαν τα παιδιά, ήταν η Ίυγξ. Σε ένα ξύλινο συνήθως τροχίσκο άνοιγαν δυο τρύπες, περνούσαν διπλή κλωστή και αφού την περιέστρεφαν, μια τραβούσαν και μια χαλάρωναν. Ο ήχος που παραγόταν θύμιζε ένα πουλί, την ίυγγα, δηλαδή τον μυρμηγκοφάγο, από το οποίο πήρε και το όνομα του το παιχνίδι. Λένε μάλιστα πως ανάλογα με τον ήχο μπορούσαν να κάνουν διάφορες προβλέψεις.

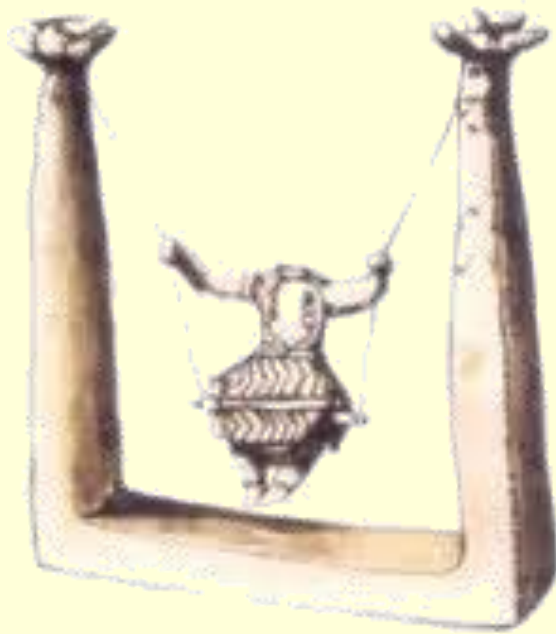

- Η σκαπέρδα (Διεγκυστίνδα)

Οι παίκτες κάρφωναν στο χώμα ένα δοκάρι που στο μέσο του είχε μια τρύπα από όπου περνούσαν ένα σκοινί. Στις δύο άκρες του, δενόταν από ένας παίκτης, έτσι ώστε ο ένας να μην κοιτά τον άλλο και προσπαθούσαν τραβώντας με δύναμη, να φέρουν ο ένας τον άλλον κοντά στη δοκό. Το παιχνίδι αυτό παιζόταν και με ισάριθμους σε κάθε πλευρά παίκτες.

- Αιώρα
Η γνωστή σημερινή **κούνια**.

- **Πλαγγόνες**

Τα κορίτσια έπαιζαν με **κούκλες**, τις «πλαγγόνες», οι οποίες αρχικά ήταν ακίνητες. Εκείνες οι κούκλες που είχαν τη δυνατότητα να κινούνται με τη βοήθεια συρμάτων – σαν τις σημερινές μαριονέτες – τις ονόμαζαν «νευρόσπαστα». Σώζονται πλαγγόνες από κόκκαλο και πηλό, αλλά χρησιμοποιούσαν και ύφασμα, κερί και ξύλο. Σε πολλές περιπτώσεις ήταν γυμνές, για να μπορούν τα κορίτσια να τις ντύνουν.

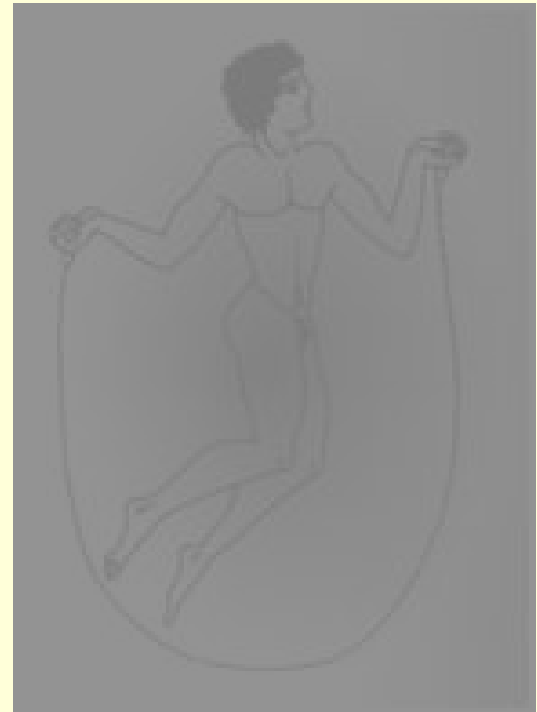
- Κρικηλασία

Παιγνίδι με κρίκο, τροχό, το σημερινό στεφάνι, το τσέρκι.

- Σκοινάκι

Το γνωστό μας σκοινάκι που παιζόταν από ένα η περισσότερα άτομα.

- Κώνος, ή στρόμβος, στρόβιλος, ρόμβος, βόμβυκας
Η γνωστή σβούρα.

- **Κάλαμον περιβήναι (Καλάμι)**

«Κάλαμον περιβήναι» το ονομάζουμε εμείς αυτό το παιχνίδι. Λένε, μάλιστα, πως ο βασιλιάς της Σπάρτης, Αγησίλαος, διασκέδαζε με τα εγγόνια του καβαλικεύοντας και αυτός ένα καλάμι.

- Διαγραμμισμός

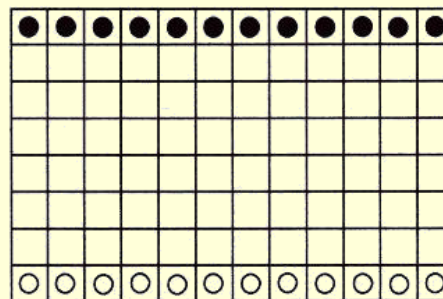
Ένα ακόμη παιχνίδι που βρέθηκε στη δυτική πλευρά του Παρθενώνα είναι γνωστό ως διαγραμμισμός και πιθανολογείται πως είναι το σημερινό παιχνίδι ντάμα. Κάθε παίκτης είχε στην κατοχή του 16 πιόνια, που τα παρέτασσε σε δύο σειρές, με μία σειρά πίσω κενή και δύο κενές σειρές μπροστά. Ο κάθε παίκτης προσπαθούσε να «φάει» τα αντίπαλα πιόνια και να οδηγήσει τα δικά του στην τελευταία γραμμή.

- Πόλις

Το επιτραπέζιο παιχνίδι «Πόλις» παιζόταν σε μια επιφάνεια χωρισμένη σε τετράγωνα 8 x 8 (64 συνολικά τετραγώνων), όπου ο κάθε παίκτης διέθετε 8 πεσσούς ή πιόνια διαφορετικού χρώματος. Με κλήρωση έβγαινε ο παίκτης που θα ξεκινούσε το παιχνίδι και τα πιόνια στήνονταν όπως φαίνεται στο παρακάτω σχέδιο.

Starting Position

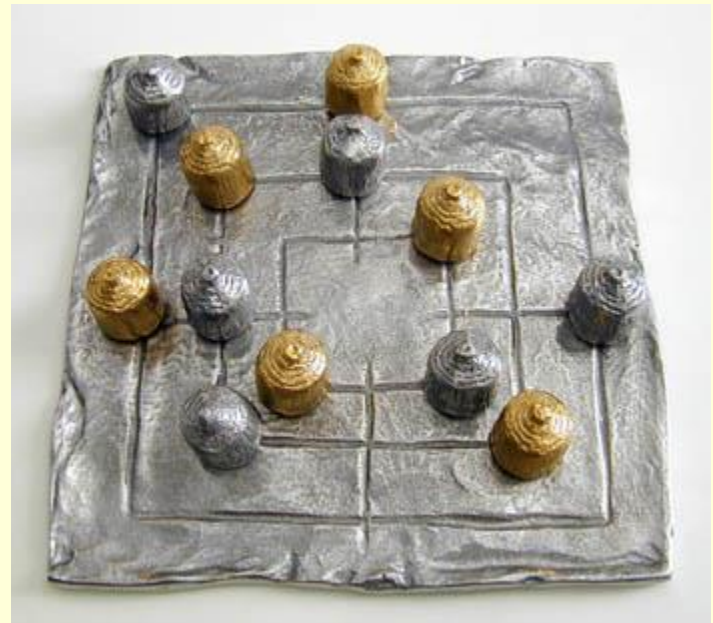
Οι παίκτες κινούσαν τα πιόνια τους μέσα από γύρους. Το κάθε πιόνι είχε δικαίωμα να κινηθεί σε ευθεία γραμμή σε κενά τετράγωνα μπροστά, πίσω, δεξιά ή αριστερά, αλλά όχι διαγώνια. Ένα πιόνι δεν επιτρεπόταν να πηδήξει πάνω από ένα άλλο πιόνι.

- Τρόπα

Στην τρόπα οι δύο παίκτες προσπαθούσαν να ρίξουν έναν αστράγαλο ή καρπό μέσα σε λαξευμένες στο μάρμαρο τρύπες. Στόχος τους ήταν να ρίξουν διαδοχικά σε όλες τις τρύπες τα σφαιρίδια. Σήμερα το παιχνίδι αυτό εξακολουθεί να παίζεται με τις ονομασίες: τρύπα, λάκκα, γουβίτσα, ή λεφτοκάρυα.

- **Εννιάδα**

Η εννεάδα (σήμερα εννιάδα) παιζόταν με εννέα πεσσούς ή πιόνια διαφορετικού χρώματος από δύο παίκτες. Το σχέδιο χαρασσόταν στο έδαφος και ευθείες ένωναν τις γωνίες τριών ομόκεντρων τετραγώνων.

- Πεσσοί

Επιτραπέζιο παιχνίδι επιδεξιότητας και ευστροφίας ήταν οι πεσσοί που παίζονταν με πιόνια πάνω σε πίνακα και ήταν οι πρόγονοι της ντάμας και του σκακιού.

ΤΕΛΟΣ